

Malý český člověk a jeho svět. Z dějin české populární kultury

Jakub Machek

Čtvrtek 17.30, místnost 411 (hlavní budova)

V centru pozornosti bude česká populární kultura pojímaná jako každodenní kultura širokých vrstev. Převážně seminárně vedený kurz proto poskytne studentům přehled základních koncepcí využitelných pro studium fenoménu spolu s přehledem základních vývojových změn a nabídne jednotlivá témata zpracovaná v literatuře či na zpracování čekající. Půjde tedy o otevřený seminář ohledávající teoretické i praktické možnosti výzkumu role populární kultury v české a československé společnosti převážně 20. století. Zaměří se jak na žitou kulturu a kulturní praktiky tak kulturní texty a jejich tvůrčí využití v každodenním životě. Účastníci kurzu by se měli seznámit s přístupy kulturních studií, zamyslet se nad možnostmi jejich využití v středoevropském prostředí a pokusit se je aplikovat na konkrétní fenomény české populární kultury. Konkrétní výběr studovaných témat bude přizpůsoben zájmu účastníků.

Ze strany studentů se očekává aktivní přístup ve formě diskuze nad čtenými texty a prezentace k jednomu z témat. Na zápočet či zkoušku též vypracování krátké analýzy vybraného produktu české populární kultury.

Témata seminářů:

1. Úvodní informace o kurzu, seznámení s průběhem, požadavky a atestacemi.
2. Populární kultura, společnost a její výzkum. Představení základních konceptů.
3. Role populární kultury ve společnosti a její recepce.
4. Boj s populární kulturou v první polovině 20. století.
5. Využívání populární kultury v druhé polovině 20. století.

Témata k výběru:

- Počátky české populární kultury – z venkovana měšťanem a občanem
- *Meziválečné utopické romány – národ a kolektiv*
- *Dívčí a erotická literatura za první republiky – populární kultura zdánlivě neideologická*
- Dechová hudba – fenomén české hudební tradice
- Filmová tvorba 40. a 50. let – od skryté propagandy po otevřenou
- Semiotika budovatelské kultury
- *Proměny žánru hudebních filmů pro mládež*
- Normalizační hegemonie – útěk do soukromí a televizní seriály
- Maskulinní a femininní vzorce života za socialismu
- *Komunální satira a kritika společnosti*
- Domácí umění – kutilství jako lidová kultura normalizace.
- Moderní lidová kultura – městské legendy
- Subkultury pozdního socialismu a raného kapitalismu
- Média v transformaci. Exploatační filmy, černá kronika a erotika
- Stereotypy a xenofobie v populární kultuře

Literatura:

- Petr A. BÍLEK – Blanka ČINÁTLOVÁ (ed.). *Tesilová kavalérie. Popkulturní obrazy normalizace*. Praha, Příbram 2010.
- Paulina BREN. *The greengrocer and his TV. The culture of communism after the 1968 Prague Spring*. Ithaca, 2010.
- Ondřej DANIEL - Tomáš KAVKA - Jakub MACHEK (ed.). *Populární kultura v českém prostoru*. Praha 2013.
- John FISKE. *Understanding Popular Culture*. London 1992.
- Jiří FLÍGL. New Yorku a Libni zdaleka se vyhni / Exploatační tendence v české porevoluční kinematografii. Cinepur. 2010.
- Christine GERAGHTY. Soap Opera and Utopia. In: John STOREY. *Cultural Theory and Popular Culture. A Reader*. Harlow 2006, s. 246-254.
- Richard HEBDIGE. *Subkultura a styl*. Praha 2012.
- Ladislav HOLÝ. *Malý český člověk a skvělý český národ. Národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. Praha 2001.
- Pavel JANÁČEK. *Literární brak. Operace vyloučení, operace nahrazení 1938- 1951*. Brno 2004.
- Petr JANEČEK (ed.). *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Národní muzeum 2011.
- Petr JANEČEK. „Městské legendy“ na pomezí oborů. Antropologický, folkloristický nebo sociologický diskurs? [online]. AntropoWEBZIN 2009/1.
- Petr JANEČEK. Současné pověsti a jejich výzkum v moderní folkloristice. Český lid/Etnologický časopis 94/3, 2007, s. 305–322.
- Marta KOLÁŘOVÁ, (ed.) *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v ČR*. Praha 2011.
- Josef KOTEK. *Dějiny české populární hudby a zpěvu. 1918-1968*. Praha, 1998.
- LOZOVIUK, Petr: Možnosti a limity etnologického studia reálného socialismu [online]. AntropoWEBZIN 03/podzim 2005.
- Vladimír MACURA. *Šťastný věk*. Praha 2008.
- G. D. MEENAKSHI - D. M. KELLNER (ed.). *Media and Cultural Studies. KeyWorks*. Malden, MA, Oxford, Carlton 2001.
- Irena REIFOVÁ. Kryty moci a úkryty před mocí. In: J. Končelík et al. *Konsolidace podnikání a vládnutí v České republice a Evropské unii. II, Sociologie, prognostika a správa, média*. Praha 2002, s. 354-371.
- Irena REIFOVÁ. *Synové a dcery Jakuba skláře II. Příběh opravdového člověka*. Praha 2006.
- John STOREY. *Cultural Theory and Popular Culture. An Introduction*. Harlow 2001.
- Tony THWAITES - Lloyd DAVIS - Warwick MULES. *Introducing cultural and media studies. A semiotic approach*. Houndmills, 2002.
- Lubomír TYLLNER. Dechovka, aneb mezi folklorem, tradicí a kýčem. In *Lidová kultura v kulturním vývoji České republiky (1918 - 1998)*. Strážnice 1999, s. 36-44.
- Ivan VODOCHODSKÝ. Patriarchát na socialistický způsob. K genderovému řádu státního socialismu [online]. *Gender online* 2008.
- Nathaniel D. WOOD. Urban self-identification in East Central Europe before the Great War. The case of Cracow. In: *East Central Europe/ L'Europe du Centre* 33, 2006, s. 11–31.